

Antallet af arbejdssteder tynder ud i landkommunerne

Der er dømt overlevelseskamp for SMV'erne i Danmarks landkommuner. Mere end hver 10. arbejdssted i landkommunerne er enten flyttet eller lukket siden 2008. Befolkningsudviklingen er kun faldet med 1/3 af faldet i antallet af arbejdspladser. Det kan blive en ond spiral.

Antallet af arbejdssteder tynder ud i landkommunerne

Dato: 23.01.2022

Mindre virksomheder har stor betydning for deres lokalsamfund. De er med til at skabe liv, arbejdspladser og indkøbsmuligheder. De sponsorerer også en del af det sociale foreningsliv og giver uddannelsespladser og muligheder for fritidsjob til unge. Det kan have store konsekvenser, når en mindre virksomhed lukker. I mindre byer kan det være svært at erstatte en lukket butik, og det kan påvirke både erhvervslivet og det sociale liv i området. I perioden 2008-2020 er antallet af arbejdssteder i landkommunerne faldet med 11 pct., imens antallet stiger i storbyerne og særligt i hovedstadskommunerne.

Hovedpointer fra undersøgelsen

- Antallet af SMV'er i landkommunerne er faldet med 11 pct. i perioden 2008-2020.
- I samme tidsrum er antallet af SMV'er vokset med 15 pct. i hovedstadskommunerne.
- Næsten tre gange så mange arbejdssteder er forsvundet fra landkommunerne sammenlignet med faldet i antal indbyggere.
- Landkommunernes erhvervsvenlighed over for SMV'erne er generelt lavere end de resterende kommuner. Særligt sammenlignet med storbykommunerne.
- Faldet i antallet af mindre virksomheder rammer lokalmiljøerne hårdt, da virksomhederne i høj grad fx handler og ansætter lokalt samt sponsorerer lokale idrætsforeninger o.lign.

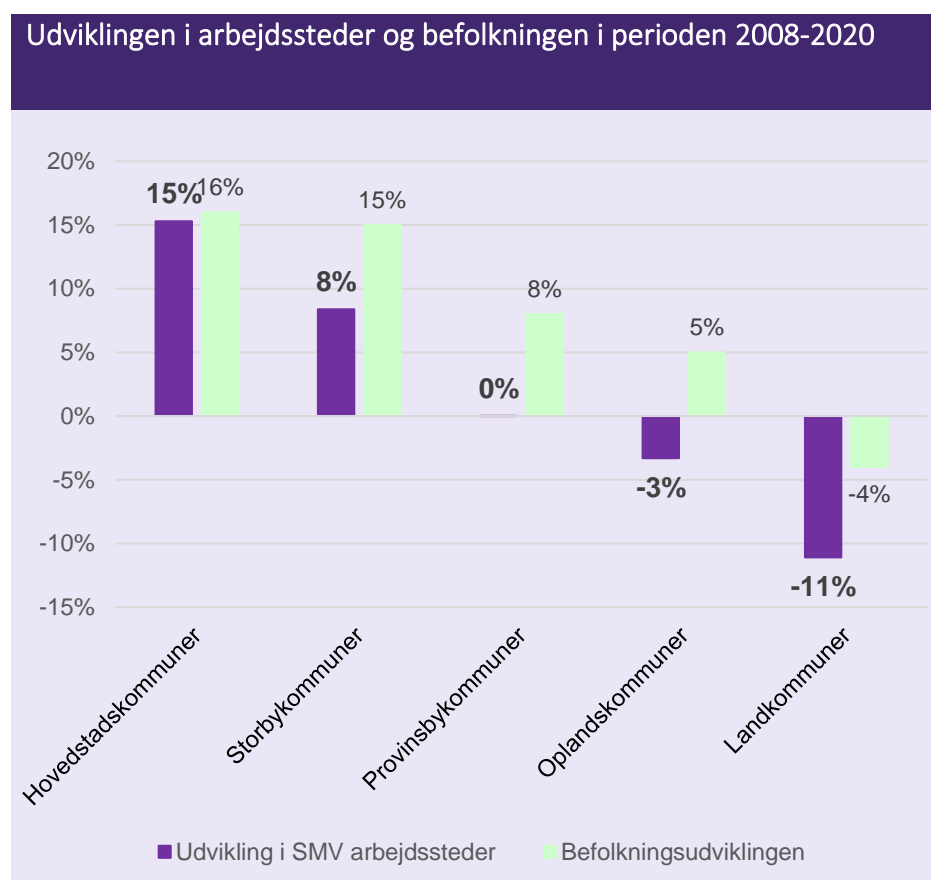
Udvikling i
antallet af
SMV'er i
landkommu-
nerne siden
2008:

-11%

SMV'erne forsvinder hurtigere fra landkommunerne end befolkningen

I perioden 2008-2020 er antallet af mindre virksomheder, SMV, faldet med 11 pct., imens befolkningsantallet kun er faldet med 4 pct. Den samme forskel mellem befolkningsudviklingen og udviklingen i arbejdspladser ses i oplandskommuner. Samtidig er antallet af mindre virksomheder i hovedstads- og storbykommunerne vokset markant. I hovedstadskommunerne er antallet af SMV'er steget med 15 pct., hvilket svarer nogenlunde til udviklingen i befolkningen.

SMV'erne i landkommunerne flytter eller lukker

Kilde: SMVdanmark pba. af Danmarks Statistik

Figur 1

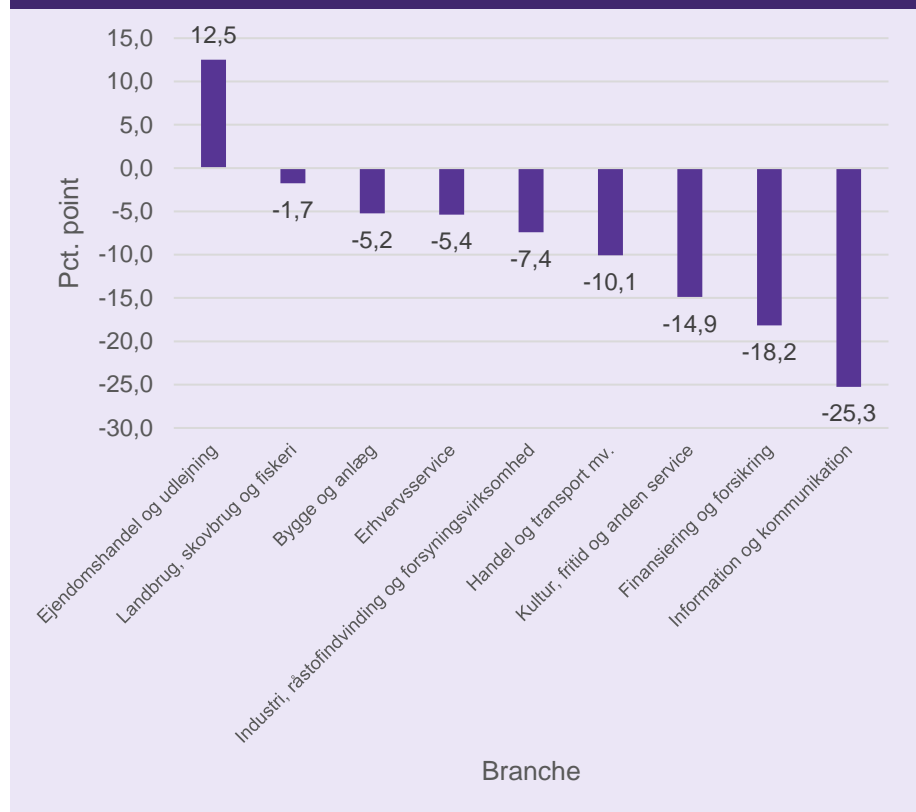
Forskellen i udviklingen i antallet af arbejdssteder på tværs af de større og mindre byer ses særligt i udvalgte brancher

Dykker man nede på brancheniveau for at se, hvilke brancher, der har oplevet det største skred i udviklingen fra de mindre til de større kommuner, fremgår en stor spredning. I nedenstående figur er forskellen mellem den gennemsnitlige udvikling i hhv. store og mindre byer angivet. En negativ forskel angiver dermed, at antallet af arbejdspladser for branchen i mindre kommuner er faldet mere end i de større kommuner. Det kan også betyde, at antallet af arbejdssteder er steget mere i de større kommuner end i de mindre.

Den største forskel i udviklingen skal findes i branchen for information og kommunikation. Det skyldes, at antallet af arbejdssteder i de større byer er steget 25 pct. point mere end i de mindre kommuner. Men faktisk er antallet af arbejdssteder i denne branche også steget i de mindre kommuner. Udviklingen har bare ikke fulgt med det strukturelle niveau for brancheudviklingen i økonomien.

Forskellen mellem udviklingen i de større og mindre byer ses særlig i branchen for information og kommunikation

Forskel på den gennemsnitlige udvikling i SMV-arbejdssteder på tværs af større og mindre byer, 2008-2020

Kilde: SMVdanmark pba. af Danmarks Statistik

Figur 2

Anm.: Større byer er defineret som hovedstadskommuner og storbykommuner, mens mindre kommuner er defineret som provinskommuner, oplandskommuner og landkommuner. NB! 2008 var 0,3 pct. af virksomhedernes branche uoplyst. I 2020 er dette tal 0,0 pct. Offentlig adm., undervisning og sundhed er sorteret fra, da fokus primært ligger på det private erhvervsliv.

Landkommunerne er mindre erhvervsvenlige

Årsagen til at antallet af SMV-arbejdssteder i landkommunerne er faldet så markant skyldes bl.a., at disse kommuner ikke er så erhvervsvenlige, som de resterende kommuner. Målt på 26 forskellige parametre ligger den gennemsnitlige landkommune 6 pct. under den gennemsnitlige kommunes erhvervsvenlighed. Den mest erhvervsvenlige kommune-type er storbykommunerne, som ligger 13 pct. over erhvervsvenligheden i den gennemsnitlige danske kommune.

Landkommunerne er mindre erhvervsvenlige

Erhvervsvenlighed fordelt på kommunetypers afvigelse fra den gennemsnitlige danske kommune

Kilde: SMVbarometeret

Figur 3

Mangel på arbejdskraft og infrastruktur er et problem i landkommunerne

Dykker man ned i forskellen på land- og storbykommunernes placering på de forskellige erhvervsvenlighedsindikatorer fremgår det, at det særligt er mangel på arbejdskraft og infrastruktur, som er et problem i landkommunerne. Det gælder også digital infrastruktur, som internethastighed og mobildækning. Samtidig udliciterer landkommunerne i mindre grad opgaver til de private sammenlignet med storbykommunerne. Til gengæld udliciterer landkommunerne i højere grad i en opgavestørrelse, som er tilpasset SMV'erne, når de så endelige udliciterer.

Særligt infra-
struktur og
mangel på
arbejdskraft
er et pro-
blem i land-
kommune-
nerne

Forskel i placering mellem landkommuner og storkommunerne

Kilde: SMVbarometeret

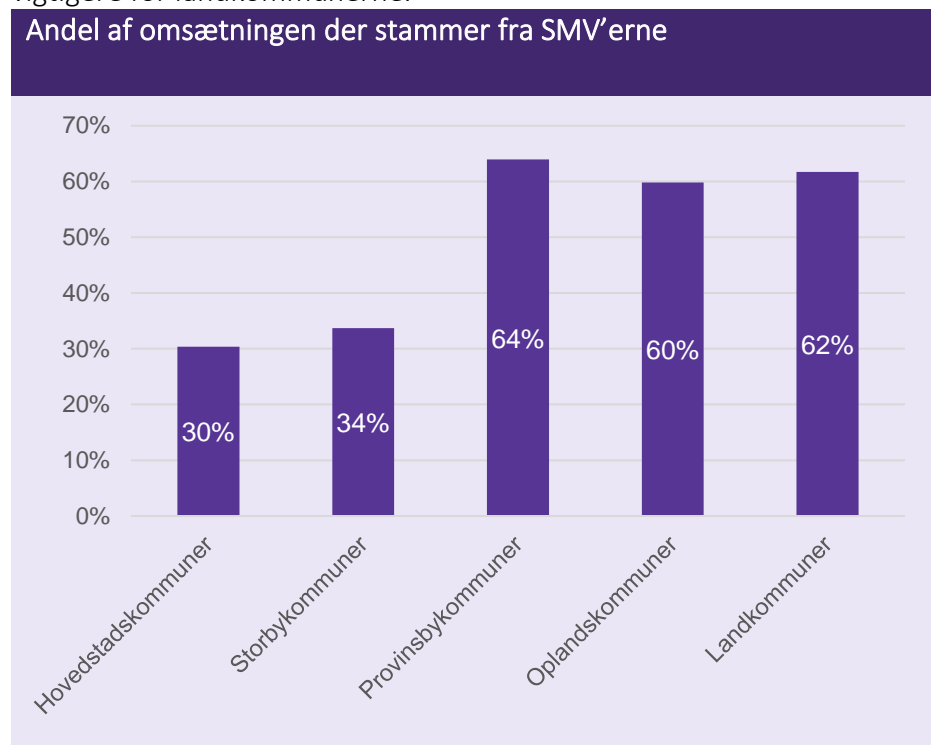
Figur 4

Anm: Placeringen angiver kommunens placering relativt de resterende kommuner, hvor en første plads angiver den bedste kommune.

SMV'erne står for størstedelen af omsætningen i landkommunerne

SMV'er står for en stor andel af omsætningen i landkommunerne

SMV'erne står for 62 pct. af virksomhedernes samlede omsætning i landkommunerne og udgør derfor en væsentlig del af den samlede virksomhedsomsætning. I hovedstadskommunerne er SMV'ernes andel af den samlede virksomhedsomsætning 30 pct. SMV'erne er altså relativt vigtigere for landkommunerne.

Kilde: SMVdanmark pba. regnskabsregistret

Figur 5

Anm.: Regnskabsregistret omfatter private ikke-finansielle byerhverv. Dvs. landbrug ikke er medtaget.

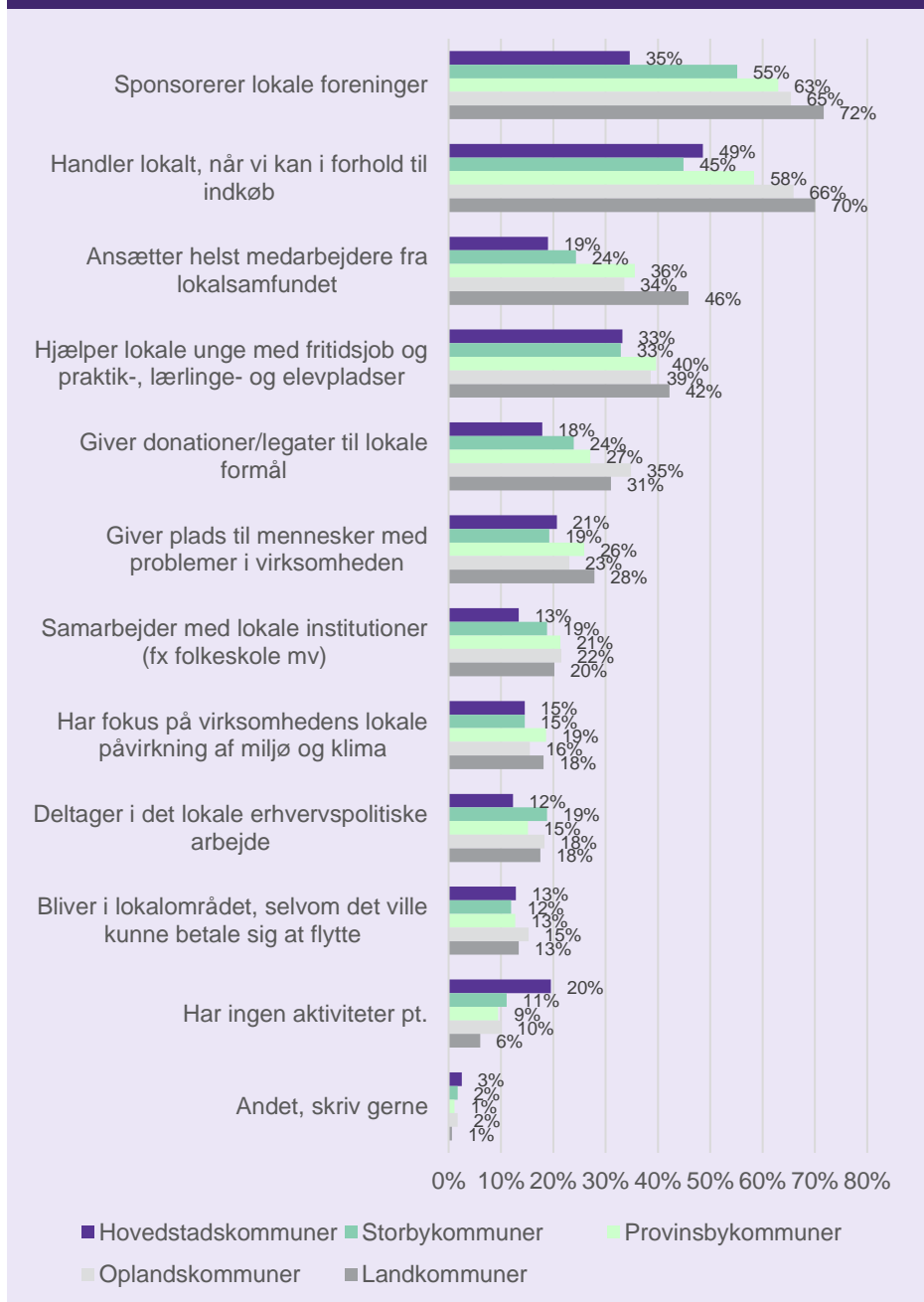
SMV'erne bidrager i højere grad i landkommunerne

SMV'erne i landkommunerne bidrager i højere grad til lokalsamfundet i landkommunerne. 72 pct. af SMV'erne i landkommunerne sponsorerer lokale foreninger, mens tallet i hovedstadskommunerne og storbykommunerne kun er hhv. 35 pct. og 55 pct. 70 pct. af SMV'erne i

landkommunerne handler lokalt, når de kan i forhold til indkøb, hvilket også er markant mere end i hovedstadskommunerne og storbykommunerne.

SMV'erne bidrager i højere grad til lokalsamfundet i landkommunerne

Andel af SMV'erne som bidrager til lokalsamfundet (mulighed for flere svar)

Konklusion og politikforlag

I perioden 2008-2020 er antallet af arbejdssteder i landkommunerne faldet med 11 pct., imens antallet stiger i storbyerne og særligt i hovedstadskommunerne.

Mindre virksomheder har en stor betydning for deres lokalsamfund. De er med til at skabe liv, arbejdspladser og indkøbsmuligheder. De sponsorerer også en del af det sociale foreningsliv, og giver uddannelsespladser og muligheder for fritidsjob til unge. Det kan have store konsekvenser, når en mindre virksomhed lukker. I mindre byer kan det være svært at erstatte en lukket butik, og det kan påvirke både erhvervslivet og det sociale liv i området.

SMVdanmark foreslår bl.a. følgende initiativer for at understøtte erhvervsudviklingen i landdistrikterne.

- Erhvervsfremmesystemet skal reformeres, så midlerne i højere grad understøtter SMV'erne og landdistrikterne. Eksempelvis skal lokale kontingentbaserede erhvervsforeninger kunne få finansiering til at vejlede og screene virksomhederne, så tilbudene i erhvervsfremmesystemet når bredere ud.
- Erhvervsfyrtårnene skal lukkes ned, og midlerne i stedet tilføres Virksomhedsprogrammet (SMV:Digital, Eksport, Grøn og Vækstpilot) eller bruges til bedre generelle rammevilkår.
- Erhvervsministeren skal gennemføre en analyse af, om SMV'ere i landdistrikterne har sværere ved at få lån og betaler mere i rente end sammenlignelige virksomheder.
- Bedre adgang til finansiering gennem crowdfunding - både låne-crowdfunding og equity crowdfunding.
- Der skal gennemføres en pakke med tiltag, der skal gøre det lettere at tage en erhvervsuddannelse i landdistrikterne. Det gælder eksempelvis investering i skolehjem samt offentlig transport til erhvervsskoler ligesom alle erhvervsskoleelever bør kunne få et Ungdomskort og gerne til en yderligere reduceret pris.
- Fælles markedsføring af ledige stillinger hos SMV'ere i landdistrikterne gennem "Arbejdskraftsfremstød" rettet mod områder af EU med høj ledighed.

Kontakt

Konsulent Lasse Lundqvist, tlf. 41 29 20 09, Lundqvist@SMVdanmark.dk.

SMVdanmark, Januar 2023.